GEANNOTEERDE AGENDA RAAD ALGEMENE ZAKEN VAN 26 JANUARI 2026

Op 26 januari 2026 vindt de Raad Algemene Zaken (RAZ) plaats in Brussel. Op de agenda staan het *European Democracy Shield*, de presentatie van het werkprogramma van het Cypriotische voorzitterschap en de landenspecifieke rechtsstaatsdialogen met Denemarken, Estland, Griekenland en Spanje. De minister van Buitenlandse Zaken is voornemens deel te nemen aan deze Raad.

European Democracy Shield
De Raad zal spreken over het in november jl. aangekondigde *European Democracy Shield* (EDS). Het EDS is een niet-wetgevend initiatief van de Commissie om de democratische weerbaarheid te versterken. Het EDS bestaat uit een reeks samenhangende maatregelen en acties en is gestoeld op drie pijlers: 1) integriteit van de informatieruimte, 2) democratische instellingen, vrije verkiezingen en onafhankelijke media, en 3) maatschappelijke veerkracht en betrokkenheid van burgers. Ook introduceerde de Commissie het zogeheten *European Centre for Democratic resilience* (Centre), dat zich richt op het bijeen brengen van kennis en (respons)capaciteiten. De Commissie heeft hierbij goed oog voor de bevoegdheidsverdeling tussen de EU en de lidstaten.

Verschillende initiatieven uit het EDS richten zich ook op (potentiële) kandidaat-lidstaten. Op deze manier beoogt de Commissie gerichte capaciteitsopbouw te ondersteunen om ook (potentiële) kandidaat-lidstaten weerbaarder te maken tegen FIMI (*Foreign Information Manipulation and Interference*) en hybride dreigingen, de democratische rechtsstaat te bestendigen en onder andere onafhankelijke media en mediavrijheid te versterken.

Het kabinet ziet het beschermen van de democratische rechtsstaat tegen ongewenste buitenlandse beïnvloeding als een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Het onderschrijft het doel van gerichte samenwerking en maatregelen om onze democratische rechtsstaat en fundamentele rechten en waarden beter te beschermen tegen externe en interne dreigingen. Daarom steunt het kabinet het initiatief van de Commissie. Nederland wil hiernaast samen met de Commissie en betrokken lidstaten verkennen hoe het Centre effectief vorm kan krijgen. De Kamer ontvangt op korte termijn het BNC-fiche over het EDS.

Raadsvoorzitterschap Cyprus
De Raad van 26 januari is de eerste Raad Algemene Zaken onder het Cypriotisch EU-voorzitterschap. Tijdens de Raad zal Cyprus het werkprogramma voor haar raadsvoorzitterschap presenteren.
De prioriteiten van het voorzitterschap bestaan uit vijf pijlers. De eerste pijler is veiligheid, defensie en paraatheid, waarbij het voorzitterschap zich zal richten op de implementatie van het Witboek over de toekomst van Europese defensie. De tweede pijler draait om concurrentievermogen en het verminderen van strategische afhankelijkheden, onder andere op het gebied van digitalisering en de energievoorziening. De derde pijler betreft de externe dimensie van de Unie, in het bijzonder de steun aan Oekraïne, uitbreiding, de trans-Atlantische relatie met de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk, en de relatie met het Midden-Oosten. De vierde pijler richt zich op de Unie als waardengemeenschap waarbij de bescherming van EU-democratische waarden tegen externe bedreigingen centraal staat. Tot slot, richt de vijfde pijler zich op het voortzetten van de onderhandelingen over het Meerjarig Financieel Kader (MFK).

Landenspecifieke rechtsstaatsdialoog
Tijdens de Raad wordt opnieuw een landenspecifieke dialoog gevoerd in het kader van het rechtsstaatmechanisme waarmee de Raad in 2020 is begonnen. De landenhoofdstukken uit het rechtsstaatrapport van de Commissie vormen de basis voor deze dialoog. De Kamer ontving op 29 augustus 2025 de kabinetsreactie op rechtsstaatrapport 2025.[1] In algemene zin kan het kabinet zich vinden in de constateringen en aanbevelingen.

[1] Kamerstuk 21501-02, nr. 3223. Het Commissierechtsstaatrapport werd op 8 juli jl. gepubliceerd. Het horizontale deel van het rapport en de landenhoofdstukken zijn hier te vinden: 2025 Rule of law report - Communication and country chapters - European Commission.

Zoals gebruikelijk zal Nederland tijdens de rechtsstaatdialoog in Benelux-verband optreden. De gezamenlijke interventie zal de positieve stappen benoemen maar ook zorgen uiten over de onderwerpen waarop onvoldoende vooruitgang is geboekt. Hierop zullen de betreffende lidstaten worden bevraagd.

Estland
De Commissie stelt in het rechtstaatsrapport vast dat Estland vooruitgang heeft geboekt bij de hervorming van de rechterlijke macht en bij het bevorderen van een efficiënte uitvoering van civiele, straf- en handelszaken. Daarnaast heeft Estland de eerdere aanbeveling om effectieve publieke consultatie in het wetgevingsproces te waarborgen volledig geïmplementeerd. Ook is enige vooruitgang geboekt bij de implementatie van het recht op toegang tot informatie, rekening houdend met Europese standaarden.

De Commissie beveelt Estland aan om door te gaan met de hervorming van de Raad voor de Rechterlijke Organisatie. Daarnaast wordt aanbevolen verdere vooruitgang te boeken bij de consistente en effectieve toepassing van het recht op toegang tot informatie, met het oog op transparantie en verantwoording binnen de overheid.

Denemarken
De Commissie constateert vooruitgang ten aanzien van de versterking van mediatoezicht en enige vooruitgang bij de hervorming van de toegang tot overheidsinformatie. Denemarken wordt beschouwd als een van de minst corrupte landen ter wereld. Het Deense anti-corruptieprogramma, dat werd opgezet bij de implementatie van het Herstel-en Veerkrachtplan, blijft toegepast worden op EU-gefinancierde projecten. Daarnaast zijn er nog geen plannen voor regels over de draaideurconstructie voor ministers en lobbyactiviteiten, noch om het toezicht op vermogensverklaringen van topfunctionarissen te versterken. Verder stelt de Commissie vast dat het niveau van waargenomen rechterlijke onafhankelijkheid in Denemarken zeer hoog blijft, ondanks toename van de doorlooptijden van rechtszaken.

De Commissie beveelt Denemarken aan om extra inspanningen te leveren om de herziening van het stelsel voor rechtsbijstand af te ronden, met inachtneming van Europese standaarden. Daarnaast wordt aanbevolen om regels in te voeren met betrekking tot de bovengenoemde draaideurconstructie en om de hervorming van de wet die betrekking heeft op de openbaarheid van bestuur voort te zetten om de toegang tot overheidsdocumenten te verbeteren.

Griekenland
De Commissie geeft aan dat Griekenland hervormingen van haar rechtsstaat in nauwe dialoog met de Commissie uitvoert. De duur van rechtszaken blijft een uitdaging, hoewel de eerste signalen ter verbetering daarvan positief zijn. De Commissie constateert daarnaast verbetering in de aanpak van corruptie. De Griekse politie heeft organisatorische wijzigingen doorgevoerd om de integriteit te versterken en georganiseerde misdaad beter te kunnen bestrijden. Volgens de Commissie is implementatie van regelgeving met betrekking tot lobbyisten verbeterd, maar zijn aanvullende maatregelen nodig. De Commissie is positief over de genomen stappen om de veiligheid van journalisten te vergroten. Daarentegen blijven er zorgen bestaan over de onafhankelijkheid van de media-autoriteit. De Commissie ziet een positieve trend in het vermijden van versnelde wetgevingsprocedures. Tegelijkertijd constateert de Commissie dat er beperkte progressie is geboekt op de eerdere aanbeveling om een structurele dialoog met het maatschappelijk middenveld te onderhouden. Het registratieproces voor het maatschappelijk middenveld blijft complex en gefragmenteerd.

De Commissie beveelt Griekenland aan om de aanpak op het gebied van anti-corruptie en veiligheid van journalisten te continueren en uit te bouwen, de regelgeving rondom lobbyisten verder te verbeteren en een structurele dialoog met het maatschappelijk middenveld te onderhouden.

Spanje
De Commissie constateert aanzienlijke vooruitgang bij de vernieuwing van de Spaanse Raad voor de Rechtspraak en het voortzetten van het proces vanwege de aanpassing van de benoemingsprocedure van zijn rechterlijke leden. Hierover vond een gestructureerde dialoog plaats met de Commissie in 2024. Daarnaast

constateert de Commissie enige vooruitgang in wetgeving inzake lobbyen door de invoering van een verplicht openbaar register van lobbyisten. De Commissie verwelkomt de stappen die Spanje heeft gezet om het statuut van de procureur-generaal te versterken. De Commissie constateert verder geen vooruitgang bij het verbeteren van de toegang tot informatie.

De Commissie moedigt Spanje aan zich te blijven inspannen voor de versterking van het statuut van de procureur-generaal, met name wat betreft de scheiding van de ambtstermijnen van de procureur-generaal en die van de regering. Ook wordt Spanje aanbevolen om uitdagingen in verband met de duur van onderzoeken en vervolgingen aan te pakken om de efficiëntie bij de behandeling van *high-level* corruptiezaken te vergroten, onder meer door de hervorming van het wetboek van strafvordering af te ronden. De Commissie adviseert Spanje verder te werken aan de verbetering van de toegang tot informatie, bijvoorbeeld door herziening van de wet op staatsgeheimen.